

ONBEVOEGDE DOCENTEN
UIT HET BEDRIJFSLEVEN

TEKST EN
FOTOGRAFIE
LEONIE BARNIER

Vertrouwen in vakmanschap

Scholen kiezen in de eerste plaats voor bekwaamheid en actuele vakkennis bij het aannemen van docenten. Bevoegdheid komt op de tweede plaats. Maar de minister denkt daar anders over. Dilemma.

Van Lavieren (l) wil wel een bevoegdheid halen, om meer te leren over het structureren van een les

Tomatenkweker Bas van Lienden zit met vier studenten van de opleiding Horti Technics & Management uit Naaldwijk voor enkele beeldschermen en praat met ze over wanneer en hoever je het scherm van de kas open en dicht zet. Over temperatuur, luchtvochtigheid, fosfaatopname en energiebesparing. Van Lienden heeft zijn bedrijf naast het democentrum GreenQ in Bleiswijk en komt elke week even langs als de leerlingen daar hun tomaten en komkommers verzorgen. Hij bespreekt de gegevens van de voedingselementen met ze, geeft tips, adviseert en vertelt hoe hij en andere telers het aanpakken. De jongens denken volop mee.

Leren van werklui

Mensen uit het bedrijfsleven die onderwijs verzorgen. Het is één van de speerpunten in de Human Capital Agenda van de topdomeinen Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. De minister wil het, het onderwijs wil het en het bedrijfsleven wil het. Zoals Van Lienden. Hij komt namelijk uit eigen beweging langs, omdat hij dat leuk vindt. Lentiz vindt dat prima. De school stuurt de leerlingen naar het democentrum om te leren in en van de praktijk. Samen met onder andere Edudelta onderwijsgroep, Melanchthon en Hogeschool Inholland participeert de school in het democentrum dat ook een educatieve afdeling heeft. Hier kunnen de leerlingen hun eigen teelt opzetten onder begeleiding van teeltdeskundigen en van ieder ander die daar rondloopt. Ook van de werklui leren ze veel, zeggen de studenten zelf. Maar hun directe begeleider is teeltdeskundige Sjoerd Nieboer. Hij bespreekt de voortgang en de ontwikkeling van het gewas met de studenten. "Hij gaat rustig even met ons zitten, dan kijken we samen naar de planten en dan vraagt hij: hoe komt dat nou?"

Nieboer (l), teeltdeskundige met onderwijsbevoegdheid, volgde een praktijkopleiders-cursus: "Heel leerzaam en nog gratis ook!"

vertellen de studenten. Dat is toch anders dan op school uit een boek.

Altijd bereikbaar

Prachtig. Onderwijs in de praktijk, ruimte om fouten te maken en vakdeskundigheid voor het oprapen. Maar hoe zit het met de pedagogisch-didactische deskundigheid? Ook die moet goed zijn. Sterker nog, de minister van OCW wil dat alle lestijd onder verantwoordelijkheid valt van een bevoegde docent. Van Lienden is niet bevoegd, Nieboer toevallig wel. Maar hij heeft daar na zijn lerarenopleiding niet veel meer mee gedaan, tot nu.

In het Westland heeft Lentiz een zelfde soort kasproject lopen, de teeltdeskundige en leerlingbegeleider dáár is niet bevoegd. Martin de Groot, teamleider MBO Greenport in Naaldwijk, vindt dat 'eerlijk gezegd ook een beetje zin'. "Er zijn veel

mensen van nature pedagoog en veel mensen mét bevoegdheid die geen enkele klik hebben met de leerlingen. Onze studenten moeten respect hebben voor de docent en die dwing je af met hoeveel je weet van de sector." Lentiz lost het dilemma op door docent Henk van der Sar verantwoordelijk te maken voor de kasprojecten in het Westland en in Bleiswijk. Hij is op één van beide locaties aanwezig en altijd bereikbaar. Hij is ook degene die de eindbeoordeling van het project doet.

De schoolbanken in

Ook Helicon Opleidingen zoekt het bedrijfsleven op. In Geldermalsen verzorgt Jan van Lavieren een halve dag per week onderwijs op het mbo. Hij is technisch-commercieel medewerker bij Agruniek Rijnvallei, een toeleve-

Van Lienden (r) komt elke week even langs om met de studenten te praten over hun resultaten, omdat hij het leuk vindt

ringsbedrijf van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Hij heeft een opleiding in de fruitteelt en geen bevoegdheid. Die wil hij wel halen, want “als ik iets doe, wil ik het goed doen”. Ook de school wil dat hij die haalt, want “Helicon wil het beleid ten aanzien van niet bevoegde docenten aanscherpen”, vertelt vestigingsdirecteur Jan Krol. Maar in de vier jaar dat Van Lavieren nu voor Helicon werkt, is het er nog niet van gekomen. Voor de studenten is dat geen probleem. Die hebben graag les van hem. Tijdens een excursie die zijn leerlingen organiseren naar mechanisch gesnoeide fruitbomen wil hij precies weten waarom die bomen kleinere appels geven. Hij wil ook de theoretische achtergronden horen, “want dan kunnen ze anticiperen”. De studenten waarderen dat. “De theorie die hij vertelt, is altijd gekoppeld aan de praktijk.” Voor zijn collega’s is zijn onbevoegdheid ook geen probleem. Hij brengt zijn eigen specifieke en actuele kennis mee en een nieuw netwerk. Ook voor de school is het geen probleem. De lessen verlopen prima, er zijn geen klachten van de leerlingen.

Het is vooral een probleem voor de minister die alles graag op papier heeft afgedekt, en daarmee voor de school die hieraan moet voldoen. Jan van Lavieren wil gelukkig nog naar Stoas Hogeschool. “Om te leren van-

uit een structuur te werken, bijvoorbeeld bij de voorbereiding en de indeling van de lessen.” Maar Helicon Geldermalsen heeft meer docenten uit het bedrijfsleven. Een fotograaf, een reisorganisator, mensen uit de werelden van klimmen, mountainbiken en dieren-tuinen. Of die allemaal de schoolbanken in willen om een bevoegdheid te halen is de vraag.

Protocollen

Er zou een exclusiviteitsregel kunnen komen, stelt Krol voor, een uitzonderingspositie voor het bedrijfsleven. Die docenten hoeven dan geen bevoegdheid te hebben maar wel een keurmerk ‘gastdocent’. Dat kunnen ze bijvoorbeeld halen door iets als een praktijkopleiderscursus te volgen die Aequor aanbiedt. Teeltdeskundige Nieboer heeft die net gevolgd. “Heel leerzaam, je leert je inleven in de studenten,” zegt hij, “en ook nog gratis!” Maar teamleider De Groot vraagt zich af of dat voor alle opleidingen zal werken. “We kunnen als onderwijs niet een te grote broek aantrekken. Als we zo’n praktijkopleiderscursus verplichten, vrees ik dat veel bedrijven afhaken.”

Een andere ontsnapping aan de controlezucht van de minister is bevoegde docenten de eindverantwoordelijkheid over de les geven, zoals Lentiz doet met Van der Sar.

Krol verbindt daar protocollen aan waarin je afspraken met het bedrijfsleven vastlegt. Over de lesvoorbereiding, de werkvormen, de doelstelling van de les, aantal leerlingen, enzovoort.

Liever meer

Maar de regels vanuit het ministerie zijn er natuurlijk niet voor niets. Het gaat de minister uiteindelijk om kwaliteitsbewaking. Dat is iets wat ook de school aan het hart moet gaan. Van Lavieren heeft nog nooit een functioneringsgesprek gehad. Hoe het tussen hem en de leerlingen gaat, bespreekt hij tussendoor met zijn collega’s. Zolang de school geen negatieve geluiden hoort, gaat het goed. Bij het aannemen kijkt Krol of iemand een klik heeft met de leerlingen en hij houdt dat ook in de gaten, bezoekt wel eens een les, maar werkt niet met checklisten. De kwaliteitscontrole verloopt veel informeler dan de minister zou willen. Dat komt omdat het bijna altijd goed gaat.

De scholen zien het dilemma ‘bedrijfsleven en bevoegdheid’ wel als een probleem, maar ze gaan er redelijk pragmatisch mee om. Scholen kiezen vooral voor de meerwaarde van de kennis uit de sector. Zowel Lentiz als Helicon willen liever meer dan minder inzet vanuit het bedrijfsleven. Met een pendelende eindverantwoordelijke docent lost Lentiz het probleem op. De regelzucht vanuit de overheid lijkt voor De Groot op wantrouwen. “Wij willen goede mensen afleveren. Daar moeten ze ons in vertrouwen.” Het gaat erom een leeromgeving te creëren waar studenten en ondernemers graag naar toe gaan om van en aan elkaar te leren, vindt hij. Zoals in de kas in Bleiswijk. ■

Kijk voor links, onder andere naar de Human Capital Agenda, op www.groenonderwijs.nl > editie 4